

Sygn. akt III AUa 149/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Ewa Stryczyńska

Protokolant: Edyta Czajkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 stycznia 2022 r. w W.

sprawy D. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.

o niezrealizowane świadczenie należne ubezpieczonej U. N.

na skutek apelacji D. S.

od wyroku Sądu Okręgowego XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych w W.

z dnia 11 marca 2019 r. sygn. akt XIII U 259/18

oddala apelację.

Ewa Stryczyńska

Sygn. akt III AUa 149/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 26 stycznia 2016 r. wydaną na podstawie przepisów ustawy z 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych, wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87 ze zm.) oraz ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 37 ze zm.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. odmówił U. N. prawa do renty inwalidy wojennego. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że renta inwalidy wojennego przysługuje osobie, która została zaliczona do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach określonych w art. 3 i art. 4 ust. 1 ww. ustawy. Za inwalidztwo pozostające w związku z pobytem w miejscach odosobnienia uważa się inwalidztwo będące następstwem zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym pobytem. Związek zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób a także inwalidztwa ustala Komisja Lekarska do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.

Organ rentowy wskazał, że w orzeczeniu z 13 stycznia 2016 r. Komisja Lekarska Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdziła, że wnioskodawczyni jest trwale całkowicie niezdolna do pracy, jednak nie stwierdziła związku tej niezdolności z pobytem w obozie koncentracyjnym w okresie od sierpnia 1944 r. do kwietnia 1945 r.

U. N. złożyła odwołanie od powyższej decyzji zarzucając organowi rentowemu błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 12 ust. 1 ustawy o kombatantach. Zdaniem odwołującej się, wskazane przez nią okoliczności, tj. pobyt w wieku 14 lat w filii obozu koncentracyjnego (...), wykonywanie przymusowej pracy i wynikające z tych okoliczności

problemy zdrowotne, w szczególności tzw. „zespół obozowy - KZ syndrom” dają podstawę do zastosowania w stosunku do niej przepisów ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych oraz przepisów ustawy o kombatantach.

Odwołująca się podniosła, że konsekwencją pobytu w obozie o charakterze koncentracyjnym jest aktualny bardzo zły stan jej zdrowia, co w konsekwencji daje podstawę przyznania jej renty inwalidy wojennego.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu swego stanowiska organ rentowy podtrzymał argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, wskazując, że została ona wydana w oparciu o wiążące dla organu orzeczenie komisji lekarskiej. Organ rentowy wskazał, że w świetle istniejącego stanu faktycznego oraz obowiązującego stanu prawnego, zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

W dniu 19 maja 2017 r. U. N. zmarła, a w jej miejsce do postępowania wstąpiła uprawniona jej córka D. S..

Wyrokiem z 11 marca 2019r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe orzeczenie Sądu Okręgowego zapadło na podstawie następujących ustaleń faktycznych: U. N. (ur. (...)) nabyła na mocy decyzji z 8 września 2006 r. prawo do emerytury. W dniu 16 września 2015 r. złożyła wniosek o przyznanie prawa do renty inwalidy wojennego oraz przyznanie jej statusu osoby represjonowanej w związku z pobytem w obozie koncentracyjnym w okresie od sierpnia 1944 r. do kwietnia 1945 r. ((...) w miejscowości (...) - obecnie polska nazwa G.). Przez cały czas pobytu w tym obozie U. N. wykonywała przymusową pracę w cegielni. Podczas pobytu w obozie nie chorowała, dopiero później zaczęła chorować na częste zapalenia płuc, a także przechodziła szkorbut.

W związku ze złożonym wnioskiem o rentę inwalidy wojennego, U. N. została poddana badaniu lekarskiemu przez Lekarza Orzecznika ZUS, który orzeczeniem z 4 listopada 2015 r. stwierdził u wnioskodawczynie trwałą całkowitą niezdolność do pracy nie pozostającą jednak w związku z działalnością kombatancą.

Stanowisko Lekarza Orzecznika ZUS zostało potwierdzone przez Komisję Lekarską ZUS, która orzeczeniem Nr (...) z 13 stycznia 2016 r. również stwierdziła, że wnioskodawczynie jest trwale całkowicie niezdolna do pracy oraz, że całkowita niezdolność do pracy nie pozostaje w związku z działalnością kombatancą. Ponadto, Komisja Lekarska ZUS nie stwierdziła niezdolności do pracy w związku z pobytem w obozie koncentracyjnym w okresie od sierpnia 1944 r. do kwietnia 1945 r.

W związku z powyższym, zaskarżoną decyzją z 26 stycznia 2016 r. organ rentowy odmówił U. N. prawa do renty inwalidy wojennego w związku z pobytem w obozie koncentracyjnym we wskazanym wyżej okresie.

W trakcie trwania procesu, 19 maja 2017 r., odwołująca się zmarła. Na podstawie art. 136 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do postępowania wstąpiła jako jedyna uprawniona, jej córka D. S..

W toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji zostały dopuszczone dowody z opinii biegłych lekarzy sądowych następujących specjalności: neurologa, ortopedy, kardiologa oraz psychiatry w celu ustalenia czy U. N. jest całkowicie bądź częściowo niezdolna do pracy w związku z pobytem w obozie w okresie od sierpnia 1944 r. do kwietnia 1945 r.

Biegły z **zakresy psychiatrii B. P.** w opinii z 29 maja 2016 r. po analizie całokształtu zebranego materiału dowodowego rozpoznała u U. N. zespół otępienny. W ocenie biegłego, z uwagi na stan psychiczny U. N. jest trwale, całkowicie niezdolna do pracy zarobkowej, bez związku z pobytem w obozie koncentracyjnym w okresie od sierpnia 1944 r. do kwietnia 1945 r. W swojej opinii biegła wskazała, że zespół otępienny rozwinął się u U. N. na podłożu organicznego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego oraz w związku z fizjologicznym procesem starzenia się organizmu.

Biegły **neurolog J. B.** w opinii z 16 sierpnia 2016 r. wskazała, że U. N. jest całkowicie niezdolna do pracy i niezdolna do samodzielnej egzystencji trwale. Biegła wskazała, że u U. N. nigdy nie rozpoznano żadnego schorzenia neurologicznego związanego z pobytem w obozie koncentracyjnym w okresie od sierpnia 1944 do kwietnia 1945 r. Biegła stwierdziła, że niezdolność do pracy odwołującej się nie jest spowodowana pobytem w obozie w okresie od sierpnia 1944 r. do kwietnia 1945 r.

Biegły **ortopeda traumatolog M. G.** w opinii z 13 września 2016 r. wskazał, że analiza przedstawionej dokumentacji pozwala stwierdzić, że U. N. jest całkowicie niezdolna do pracy i jest niezdolna do samodzielnej egzystencji. Stan ten jest spowodowany osteoporozą i przebytymi złamaniami. Jednak osteoporoza, która została wykryta po 50 latach od pobytu w obozie koncentracyjnym nie jest spowodowana pobytem w nim, a jest skutkiem procesów związanych ze starzeniem się.

Biegły **kardiolog J. K.** w opinii z 20 września 2016 r. po zapoznaniu się z dokumentacją lekarską stwierdził, że ujawnione schorzenia układu krążenia spowodowane są postępującymi wraz z wiekiem zmianami stwardnieniowymi naczyń jak i zwyrodnieniowymi i nie można ich wiązać z pobytem w obozie koncentracyjnym.

Po dopuszczeniu na rozprawie 23 maja 2018 r. dowodu z przesłuchania następcy prawnego odwołującej się - D. S., Sąd wezwał biegłych do sporządzenia uzupełniających opinii na podstawie akt sprawy, mając na uwadze zgłoszone zastrzeżenia i uwagi.

Biegły ortopeda **traumatolog M. G.** w uzupełniającej opinii z 29 maja 2018 r. ponownie wskazał, że osteoporoza, która została wykryta po ponad 50 latach od pobytu w obozie jest spowodowana procesami związanymi ze starzeniem się wnioskodawczyni, a nie z pobytem w obozie. Gdyby osteoporoza rozpoznana u U. N. i będąca powodem złamań patologicznych miała mieć związek i być spowodowana pobytem w obozie koncentracyjnym od sierpnia 1944 r. do kwietnia 1945 r., to taka osteoporoza zostałaby wykryta wcześniej i wcześniej też powodowałaby złamania patologiczne. Osteoporozy i złamań patologicznych należałoby się spodziewać w ciągu kilku (do 10) lat od opuszczenia obozu, podczas gdy z dokumentacji medycznej wynika, że takie zdarzenie nie miało miejsca. Jednocześnie biegły podtrzymał w całości wnioski sformułowane we wcześniejszej opinii.

Biegła **neurolog J. B.** w opinii uzupełniającej z 21 czerwca 2018 r. również podtrzymała w całości swoją wcześniejszą opinię.

Biegła **psychiatra B. P.** w uzupełniającej opinii sąдово- psychiatrycznej podtrzymała swoje wnioski zawarte w opinii z 29 maja 2016 r. oraz wskazała, że badana w kilkadziesiąt lat po wojnie (ok. 1992 r.) rozpoczęła leczenie psychiatryczne/depresyjne i uspokajające. W trakcie leczenia rozpoznano u niej zaburzenia depresyjne nawracające i inne zaburzenia nastroju o różnej etiologii. Na rozprawie córka wnioskodawczyni podawała głównie wygórowane reakcje emocjonalne uczestniczki, które są jednym z elementów zaburzeń nastroju. Pomimo ich występowania w międzyczasie pracowała kilkadziesiąt lat zawodowo, opiekowała się chorym mężem. W ostatnich latach rozpoznano u niej zespół otępienny, jednak to schorzenie ma związek ze zmianami degeneracyjnymi postępującymi z wiekiem i nie jest związane z pobytem w obozie koncentracyjnym.

Biegły **kardiolog J. K.** w uzupełniającej opinii z 9 października 2018 r. wskazał, że treść zeznań córki wnioskodawczyni nie ma znaczenia dla wniosków jego opinii głównej z 20 września 2016 r. i nie może wpłynąć na ich zmianę.

Mając na uwadze powyższe stanowiska biegłych Sąd uznał sprawę za wyjaśnioną w wystarczającym stopniu do wydania rozstrzygnięcia.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie zebranych w aktach sprawy dokumentów, w tym dokumentacji medycznej U. N., oraz opinii biegłych lekarzy sądowych z zakresu kardiologii, ortopedii, neurologii i psychiatrii, jak również na podstawie przesłuchania córki odwołującej się.

W ocenie Sądu pierwszej instancji dokumenty znajdujące się w aktach sprawy są autentyczne, a ich treść nie budzi wątpliwości. Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw, aby odmówić wiarygodności opiniom biegłych lekarzy sądowych, które zostały wydane zgodnie z wiedzą specjalistyczną w oparciu o zebraną w sprawie dokumentację medyczną. W ocenie Sądu Okręgowego opinie te spełniają wszelkie kryteria, aby uznać je za w pełni wartościowy środek dowodowy i mogą stanowić podstawę do poczynienia prawidłowych ustaleń faktycznych.

Sąd pierwszej instancji miał na uwadze, że ze spójnych opinii biegłych kardiologa, ortopedy, neurologa i psychiatry wynika jednoznacznie, że matka odwołującej się była w dniu wydania decyzji całkowicie niezdolna do pracy, jednakże niezdolność ta nie była spowodowana przebywaniem w obozie koncentracyjnym w latach 1944 - 1945. Powołani w sprawie biegli są specjalistami z zakresu adekwatnego do schorzeń odwołującej, uznali się właściwymi do oceny stanu jej zdrowia, ich opinie są jasne, logiczne, przekonujące, gdyż opierają się na dowodach zebranych w sprawie, korespondują ze sobą. To przemawiało za uznaniem przez Sąd Okręgowy, że biegli ci dokonali prawidłowej oceny zdrowia U. N. i nie zachodziła potrzeba powołania kolejnych biegłych.

Sąd Okręgowy pominął wnioski odwołującej się D. S. o dopuszczenie kolejnych dowodów z opinii biegłych, bowiem w ocenie Sądu uwzględnienie tych wniosków prowadziłoby jedynie do przedłużenia postępowania.

Sąd pierwszej instancji wskazał w tym względzie, że w sprawie nie ujawniły się okoliczności, które podważałyby zaufanie do kompetencji, doświadczenia czy bezstronności biegłych, którzy sporządzili w sprawie opinie. Sąd nadto zaakcentował, że samo niezadowolenie strony z niekorzystnych dla niej wypowiedzi biegłego nie może być przyczyną dopuszczenia dowodu z dodatkowej opinii tych samych lub innych biegłych - byłoby to konieczne dopiero wówczas, gdyby ocena wydanej opinii prowadziła do wniosku, że jest nieprzekonująca, zawiera braki, stwierdzenia budzące wątpliwości lub sprzeczności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 listopada 2016 r., sygn. III CSK 35/16). Z taką sytuacją nie mamy jednak do czynienia w niniejszej sprawie. W tej sytuacji uwzględnienie ww. wniosków prowadziłoby, w ocenie Sądu, jedynie do niepożądanego zwłoki w postępowaniu.

Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że odwołanie D. S. (jako następcy prawnego U. N.) jako bezzasadne podlegało oddaleniu. Sąd pierwszej instancji wskazał, że spór w przedmiotowej sprawie sprowadzał się do ustalenia czy w przypadku odwołującej się zostały spełnione przesłanki przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z pobytem U. N. w obozie koncentracyjnym w okresie od sierpnia 1944 r. do kwietnia 1945 r.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, kombatantom będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy z 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2017 r. poz. 2193 ze zm.).

Zgodnie z art. 12 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy w związku z art. 3 i 4 ust. 1 ww. ustawy świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy, o której mowa w ust. 1, z wyłączeniem uprawnienia określonego w art. 23b tej ustawy, przysługują na zasadach określonych w tych przepisach również osobom, które zostały uznane za niezdolne do pracy wskutek niezdolności do pracy pozostającej w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1, tj. m.in. w hitlerowskich więzieniach, obozach koncentracyjnych i ośrodkach zagłady czy w innych miejscach odosobnienia, w których warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa.

Powyższe regulacje uzależniają zatem jednoznacznie nabycie prawa do określonych świadczeń, w tym prawa do renty od istnienia oczywistego związku pomiędzy doznanymi schorzeniami i w konsekwencji inwalidztwem (aktualnie niezdolnością do pracy) a pobytem we wskazanych przez ustawę miejscach. Ustalenie braku tegoż związku wyklucza możliwość przyznania prawa do renty, nawet w sytuacji, gdy wnioskodawca jest niezdolny do pracy np. z ogólnego stanu zdrowia.

W niniejszej sprawie przesłanką prawa do świadczenia rentowego jest istnienie niezdolności do pracy będące skutkiem przebywania U. N. we wskazanych przez ustawę miejscach. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w szczególności spójne opinie biegłych wszystkich specjalności medycznych pozostających w związku ze stwierdzonymi schorzeniami wnioskodawczynie, jednoznacznie wskazują, że niezdolność do pracy U. N. nie była spowodowana przebywaniem w obozie koncentracyjnym a skutkiem naturalnych procesów starzenia się organizmu.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w postępowaniu cywilnym orzeka na podstawie zgromadzonego w wyniku inicjatywy stron procesowych materiału dowodowego. Obowiązek udowodnienia okoliczności z których strona wywodzi korzystne dla siebie skutki prawne wypływa wprost z art. 6 k.c. Tymczasem odwołująca się nie przedstawiła żadnych dowodów pozwalających zweryfikować jej stanowisko o związku pomiędzy pobytem w obozie koncentracyjnym a całkowitą niezdolnością do pracy.

Z powyższych względów Sąd pierwszej instancji uznał, że niezdolność do pracy U. N. nie powstała w związku z przebywaniem w okresie od sierpnia 1944 r. do kwietnia 1945 r. w obozie koncentracyjnym. Wobec takiej konkluzji Sąd Okręgowy stwierdził, że ustalenia dokonane przez organ rentowy są prawidłowe, a konsekwencji prawidłowa jest zaskarżona decyzja.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie uznając je za bezzasadne.

Od powyższego wyroku apelację wniosła odwołująca się D. S. zaskarżając go w całości i zarzucając Sądowi Okręgowemu naruszenie przepisów prawa materialnego, naruszenie przepisów postępowania oraz nieuwzględnienie wszystkich przedstawionych w sprawie dowodów i okoliczności faktycznych istotnych dla poczynionych ustaleń. W obszernej apelacji skarżąca powołała się na szereg sytuacji i zdarzeń, które powinny doprowadzić do wydania korzystnego dla niej rozstrzygnięcia, a nadto podniosła, że w jej ocenie Sąd Okręgowy nie dopuścił dowodów z opinii biegłych wszystkich potrzebnych ze względu na zakres specjalizacji, a konkretnie biegłego gastrologa, stomatologa i pulmonologa.

Odwołująca się wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez uznanie prawa jej zmarłej matki U. N. do renty inwalidy wojennego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia dotyczące stanu faktycznego poczynione przez Sąd pierwszej instancji i przyjmuje je, czyniąc podstawą własnego rozstrzygnięcia. Zbędne jest ich ponowne przedstawianie, ponieważ orzekając na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji, sąd odwoławczy nie musi powtarzać dokonanych ustaleń, lecz wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z 23 lipca 2015 r., sygn. I CSK 654/14).

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było dokonanie oceny, czy U. N. spełniała na datę wydania decyzji przesłanki przyznania jej prawa do renty inwalidy wojennego z tytułu niezdolności do pracy powstałej w związku z pobytem w obozie koncentracyjnym w okresie od sierpnia 1944 r. do kwietnia 1945 r. Ponieważ odwołująca się U. N. zmarła w toku procesu przed Sądem pierwszej instancji (19 maja 2017 r.), praw których się domagała, dochodziła jej następcą prawny w procesie - D. S.. Ostatecznie zatem przedmiotem sporu było dokonanie oceny czy wstępująca do procesu córka wnioskodawczynie D. S. nabyła prawo do świadczenia niewypłaconego jej matce za okres od dnia złożenia wniosku o przyznanie prawa do renty inwalidy wojennego do dnia śmierci uprawnionej do tego świadczenia jej matki.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej oceny ustalonych w sprawie faktów dochodząc do wniosku, że w niniejszej sprawie nie zostało wykazane aby U. N. spełniała przesłanki przyznania jej prawa do renty inwalidy wojennego z uwagi na pobyt w obozie koncentracyjnym w okresie od sierpnia 1944 r. do kwietnia

1945 r. W apelacji skarżąca opisała szereg zdarzeń i sytuacji, okoliczności zatrzymania matki przez Niemców w czasie powstania warszawskiego, warunki pobytu jej matki w obozie w (...), czego w sferze faktów Sąd nie kwestionuje, jednak okoliczności te nie mają decydującego znaczenia dla rozstrzygnięcia, które musi znajdować oparcie w obowiązujących przepisach prawa, które to przepisy w dziedzinie prawa ubezpieczeń społecznych muszą być wykładane ściśle. Nie przecząc zatem dramatyzmowi wynikającemu z pobytu w (...) obozie koncentracyjnym Sąd orzekający w sprawie prawa do świadczenia z ubezpieczeń społecznych, musi ograniczać ustalenia w sferze faktów do tych, które mają znaczenie dla prawnej podstawy żądania i oceny czy jest ono zasadne, czy też jako bezpodstawne podlega oddaleniu.

Ustawa z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 2021 r. poz. 1656 ze zm., dalej jako „ustawa o zaopatrzeniu inwalidów wojennych”) reguluje zasady przyznawania świadczeń pieniężnych takich jak renta inwalidzka (art. 2 pkt 1a) dla inwalidów wojennych, wojskowych oraz członków ich rodzin (obecnie renta z tytułu niezdolności do pracy, na podstawie art. 10 pkt 3 ustawy z 11 października 2002 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych; Dz.U. z 2002 r. poz.1515, która weszła w życie z dniem 15 listopada 2002 r.).

Prawo do wskazanego wyżej świadczenia wynika również z przepisów ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1858 ze zm., dalej jako „ustawa o kombatantach”). Stosownie do treści art. 12 tejże ustawy kombatantom będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (ust.1). Członkom rodzin pozostałym po kombatantach będących inwalidami wojennymi lub wojskowymi przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy, o której mowa w ust. 1, z wyłączeniem uprawnień określonych w art. 12a i art. 23b tej ustawy, (1a.) Świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy, o której mowa w ust. 1, z wyłączeniem uprawnień określonych w art. 12a i art. 23b tej ustawy, przysługują na zasadach określonych w tych przepisach również: 1) osobom, które zostały uznane za niezdolne do pracy wskutek niezdolności do pracy pozostającej w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1; 2) członkom rodzin pozostałym po osobach pobierających w chwili śmierci rentę z tytułu niezdolności do pracy, o której mowa w pkt 1 (ust. 2). Za niezdolność do pracy pozostającą w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1, uważa się niezdolność do pracy będącą następstwem zranień, kontuzji lub innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym pobytem (ust. 3).

Jak słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji, z powyższych regulacji prawnych bezspornie wynika, że niezbędną przesłanką uzyskania prawa do renty inwalidy wojennego jest związek przyczynowy, między niezdolnością do pracy a pobytem w jednym z miejsc, o którym mowa w art. 3 i 4 ust 1 ustawy o kombatantach tj. m.in. w niemieckich obozach koncentracyjnych - art. 3 pkt 2 tejże ustawy. Utrwalone i jednolite orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego nie pozostawia wątpliwości co do tego, że dla wykazania nabycia prawa do renty inwalidy wojennego konieczne jest udowodnienie związku przyczynowo - skutkowego między niezdolnością do pracy a pobytem w jednym z miejsc, o którym mowa w art. 3 pkt 2 i 4 ust. 1 ustawy o kombatantach tj. jak w rozpoznawanej sprawie w niemieckich obozach koncentracyjnych („hitlerowskie więzienia, obozy koncentracyjne i ośrodki zagłady oraz inne miejsca odosobnienia, w których warunki pobytu nie różniły się od warunków w obozach koncentracyjnych, a osoby tam osadzone pozostawały w dyspozycji hitlerowskich władz bezpieczeństwa” - art. 3 pkt 2 ustawy o kombatantach). Z art. 12 ustawy o kombatantach wynika, że kombatantom będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych, z wyłączeniem uprawnień określonych w art. 12a i art. 23b tej ustawy, przysługują na zasadach określonych w tych przepisach również osobom, które zostały uznane za niezdolne do pracy wskutek niezdolności do pracy pozostającej w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy o kombatantach. Za niezdolność do pracy pozostającą w związku z pobytem w miejscach, o których mowa

w art. 3 i art. 4 ust. 1 tej ustawy, uważa się niezdolność do pracy będącą następstwem zranień, kontuzji lub innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym pobytem, przy czym związek zranień, kontuzji lub innych obrażeń lub chorób, a także związek niezdolności do pracy z takim pobytem ustala lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (art. 12 ust. 1 - 4 ustawy o kombatantach).

Nabycie prawa do świadczenia nie wynika zatem z samego podlegania represjom (pozbawienia wolności przez umieszczenie w obozie koncentracyjnym), lecz konieczne jest udowodnienie, że niezdolność do pracy ma z tym związek (wyrok Sądu Najwyższego z 3 lipca 2013 r., sygn. I UK 65/13, LEX nr 1415104).

W tym kontekście w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest jednolite stanowisko, poparte wieloletnim dorobkiem, że nabycie prawa do świadczenia przez osobę represjonowaną nie wynika z samego faktu podlegania represjom, ale wymaga wykazania związku przyczynowego, a więc tego że stwierdzona niezdolność do pracy pozostaje w bezpośrednim związku z pobytem w miejscach represjonowania i jest następstwem schorzeń pozostających w związku z tym pobytem. Taki pogląd Sąd Najwyższy wyraził w wielu swoich orzeczeniach i nie budzi on żadnych wątpliwości co do właściwej wykładni wymienionych wyżej przepisów regulujących prawo do świadczeń w zakresie koniecznych do spełnienia ustawowych przesłanek (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 23 września 1999 r., sygn. II UKN 124/99, OSNAPiUS 2000 Nr 24, poz. 912; z 8 lutego 2000 r., sygn. II UKN 382/99, OSNAPiUS 2001 Nr 14, poz. 471; z 13 czerwca 2000 r., sygn. II UKN 586/99, OSNAPiUS 2001 Nr 24, poz. 718; z 3 lipca 2001 r., sygn. II UKN 458/00, OSNP 2003 Nr 7, poz. 183; z 8 listopada 2001 r., sygn. II UKN 584/00, LEX nr 567862; z 15 lutego 2006 r., sygn. II UK 63/05, LEX nr 272559 oraz z 25 lutego 2009 r., sygn. II UK 221/08, OSNP 2010 nr 19-20, poz. 242).

Także w innym orzeczeniu (postanowienie z 5 kwietnia 2013r., sygn. I UK 25/13, Legalis nr 733526), dotyczącym wprowadzie deportacji do ZSRR, znajdującym jednak analogiczne zastosowanie w niniejszej sprawie, Sąd Najwyższy wskazał, że dla spełnienia warunków określonych w art. 12 ust. 3 ustawy o kombatantach, konieczne jest wystąpienie obrażeń lub chorób spowodowanych deportacją, które w wyniku rozwoju zmian chorobowych doprowadziły do powstania niezdolności do pracy. Renta nie przysługuje bowiem z powodu trudnych, nieludzkich warunków pobytu na Syberii, ale z powodu wywołanego tymi warunkami inwalidztwa (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z 20 października 1999 r. sygn. II UKN 154/99 OSNAPiUS 2001/2 poz. 49).

W stanie faktycznym stanowiącym podstawę zaskarżonego wyroku, lekarz orzecznik i komisja lekarska ZUS nie stwierdzili wystąpienia związku przyczynowego pomiędzy schorzeniami, na które cierpiała ubezpieczona U. N. a jej przymusowym pobytem w (...) obozie koncentracyjnym w okresie od sierpnia 1944 r. do kwietnia 1945 r. To ustalenie było podstawą odmowy przyznania skarżącej prawa do renty inwalidy wojennego. Przypomnieć należy, że Sąd pierwszej instancji przeprowadził wszechstronne i wyczerpujące postępowanie dowodowe z wykorzystaniem w szczególności opinii biegłych sądowych z zakresu specjalizacji adekwatnych do schorzeń, na które cierpiała odwołująca się. Wnioski wynikające z wszystkich tych opinii (psychiatry, neurologa, ortopedy i kardiologa) nie budzą wątpliwości co do tego, że brak jest uzasadnionych podstaw (po wnikliwej analizie dokumentacji medycznej ubezpieczonej) do stwierdzenia jakiegokolwiek związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy jej pobytem w niemieckim obozie koncentracyjnym a schorzeniami, na które cierpiała w 2015 r., kiedy po raz pierwszy w wieku 84 lat złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do renty inwalidy wojennego. W tych okolicznościach nie sposób przyznać racji odwołującej się, że decyzja organu rentowego pozbawiona jest uzasadnionych podstaw.

Nie budzi wątpliwości, że U. N. była całkowicie niezdolna do pracy w dacie wydania przez organ rentowy spornej decyzji. Jednak kwestią kluczową dla wydania rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie było wykazanie związku przyczynowego między jej pobytem w obozie koncentracyjnym a niezdolnością do pracy, co nie nastąpiło. Wprost przeciwnie, wszyscy powołani w sprawie biegli zgodnie twierdzili, że brak jest związku między przebywaniem przez U. N. w obozie koncentracyjnym a jej niezdolnością do pracy. Nie było jednocześnie obiektywnych przyczyn, które nakazywałyby odmówić wiary wnioskowi biegłych. Sąd Okręgowy przeprowadził w przedmiotowej sprawie bardzo szczegółowe postępowanie dowodowe i poddał jego wyniki wnikliwej analizie, dochodząc do logicznych wniosków potwierdzających prawidłowość zaskarżonej w sprawie decyzji. Należy mieć przy tym na uwadze, że jak wynika z

oświadczenia D. S., U. N. była w pełni aktywna zawodowo do ukończenia 60 roku życia w 1981r., kiedy to nabyła prawo do emerytury, pozostając nadal w zmniejszonym wymiarze aktywną zawodowo.

D. S. zwracała w apelacji uwagę na potrzebę przeprowadzenia dodatkowych dowodów z opinii biegłych, w tym także gastrologa, stomatologa i pulmonologa. Sąd Apelacyjny nie podzielił jednak wyrażanych przez skarżącą wątpliwości i nie dostrzegł konieczności uzupełnienia ustaleń faktycznych w tym zakresie. Dopuszczanie dowodów z kolejnych opinii biegłych sądowych byłoby nieuzasadnionym wydłużaniem postępowania, a nie przyczyniłoby się do wyjaśnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia. Nie ulega przy tym wątpliwości, że samo niezadowolenie strony z wyników postępowania dowodowego nie uzasadnia dopuszczania przez Sąd dowodów z opinii kolejnych biegłych, w przeciwnym bowiem razie sąd byłby zobligowany do uwzględniania kolejnych wniosków strony dopóty, dopóki nie zostałaby złożona opinia w pełni ją zadowalająca. Nadto wskazać należy, że dowód z opinii biegłego pulmonologa, czy stomatologa byłby o tyle nieprzydatny dla niniejszego postępowania, że jak wynika z oświadczenia apelującej złożonego na rozprawie apelacyjnej, U. N. nie leczyła się nigdy u pulmonologa, pomimo, że przeżyła chorobę płuc. W aktach sprawy brak nadto dokumentacji stomatologicznej. Nie ma zatem żadnych danych, na podstawie których biegły z zakresu tej specjalności miałby wydać opinię, skoro U. N. zmarła i brak jest jakiegokolwiek dokumentacji medycznej dotyczącej dolegliwości związanych z jej chorobami płuc przed 2015r.

Jak już wyżej wspomniano, wszyscy biegli sądowi, których opinie uwzględnił w podstawie rozstrzygnięcia Sąd pierwszej instancji, byli zgodni w swych wnioskach co do braku istnienia związku przyczynowo - skutkowego między pobytem U. N. w obozie koncentracyjnym a jej całkowitą niezdolnością do pracy, stwierdzoną w decyzji z 26 stycznia 2016r. Niewątpliwie ubezpieczona cierpiała na liczne schorzenia i problemy zdrowotne jednakże bez związku z pobytem w obozie koncentracyjnym.

W tym stanie rzeczy należało zgodzić się zarówno z organem rentowym jak i Sądem pierwszej instancji, że U. N. nie nabyła prawa do renty inwalidy wojennego wobec braku spełnienia wszystkich koniecznych przesłanek wynikających z ww. przepisów ustawy z 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych, wojskowych oraz ich rodzin oraz ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.

Mając na uwadze powyższe rozważania w zakresie podstawy faktycznej i prawnej zaskarżonego wyroku, apelacja odwołującej się podlegała oddaleniu jako bezzasadna, o czym Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 385 k.p.c.

Ewa Stryczyńska